

**ALFONS, ELLEN, KOTTEN
OCH ALLA DE ANDRA
– SPÅR AV ETT PROJEKT**

MEDVERKANDE BIBLIOTEK OCH FÖRSKOLOR

ÅR 1. 2002

Göteborgs kommun / Hjällbo i Lärjedalens stadsdel (ca 22.500 inv.)
Hjällbo bibliotek, Sandeslätts förskola, 6 avd.
Förskolan Pärlan, 1 avd.

Mölnadalens kommun (ca 56.000 inv.)
Mölnadalens bibliotek, Kållereds bibliotek, Bölets förskola, 5 avd. Katrinebergs förskola, 5 avd.
Svejserdalens förskola, 4 avd. Ormåns förskola, 2 avd.

Stenungsunds kommun (ca 20.000 inv.)
Stenungsund bibliotek Bergsvägens förskola, 5 avd.

Tranemo kommun (ca 12.000 inv.)
Tranemo bibliotek, Annelunds förskola, 1 avd.
Björkhagens förskola, 2 avd. Lövkulla förskola, 2 avd. Kooperativet skogsduvan, 1 avd. Solhagens förskola, 4 avd. Sörgårdens förskola, 1 avd.

Öckerö kommun (ca 12.000 inv.)
Öckerö bibliotek, Kaprifolens förskola, 2 avd.

ÅR 2. 2003

Brämhult, kommunal Borås (ca 10.300 inv.)
Hässlehus bibliotek, Holmens förskola, 2 avd.
Silviagårdens förskola, 3 avd.

Centrum Borås, kommunal Borås (ca 14.100 inv.)
Borås Stadsbibliotek, Östermalmsgårdens förskola, 3 avd.

Dalsjöfors, kommunal Borås (ca 10.500 inv.)
Dalsjöfors bibliotek, Skogsgläntans förskola, 2 avd.

Fristad, kommunal Borås (ca 9.100 inv.)
Fristads bibliotek, Skogsstjärnans förskola, 3 avd.

Göta, kommunal Borås (ca 9.300 inv.)
Göta bibliotek, Linneagårdens förskola, 4 avd.

Tanums kommun (ca 12.000 inv.)
Tanums bibliotek, Petterhagens förskola, 1 avd. Siljeskogens förskola, 1 avd. Vita Husets förskola, 1 avd.

Trandared, kommunal Borås (ca 10.600 inv.)
Trandareds bibliotek, Ekerängsgårdens förskola, 6 avd.
Uddevalla kommun (ca 49.000 inv.)
Uddevalla Stadsbibliotek, Fasseröds förskola, 4 avd. Malöflakets förskola, 4 avd.

Viskafors, kommunal Borås (ca 6.300 inv.)
Viskafors bibliotek, Herrgårdslakens förskola, 3 avd.

ÅR 3. 2004

Färgelanda kommun (ca 7.000 inv.)
Färgelanda bibliotek, Håvestens förskola, 3 avd. Stigens förskola, 2 avd.

Lysekils kommun (ca 15.000 inv.)
Lysekils stadsbibliotek, Mariedalsförskola, 4 avd. Almens förskola, 4 avd.

Marks kommun (ca 33.000 inv.)
Skene bibliotek, Sandvallsängs förskola, 2 avd. (eller 4 "vanliga" avdelningar. Här har man slagit ihop en 1-3-års avd. och en 3-5-års avd.), Solgårdens förskola, 4 avd.

Partille kommun (ca 33.000 inv.)
Partille bibliotek, Ensittarevägens förskola, 2 avd.

Tibro kommun (ca 10.000 inv.)
Tibro bibliotek, Ängens förskola, 2 avd.
Kullerbyttans förskola, 3 avd.

Innehåll

- 2 **INLEDNING:**
DET BEHÖVS EN HEL BY FÖR ATT FOSTRA ETT BARN
- 4 ALFONS, ELLEN, KOTTEN... ÄNNU ETT FYRVERKERI?
- 7 RESULTAT FRÅN ETT LYCKAT PROJEKT – UTÖKAT SAMARBETE
MELLAN SKENE BIBLIOTEK OCH FÖRSKOLORNA
SANDVALLSÅNG OCH SOLGÅRDEN
- 11 MÖLNDAL – FRÅN PLANERINGSLEDARENS HORISONT
- 12 MÖLNDAL – UR BIBLIOTEKARIENS SYNVINKEL
- 14 SPÅREN EFTER ALFONS, ELLEN, KOTTEN OCH ALLA DE ANDRA
- 17 UDDEVALLA ARBETAR VIDARE
- 19 ALFONS I TIBRO
- 21 REFLEKTIONER FRÅN PROJEKTANSVARIG FÖR ALFONS,
ELLEN, KOTTEN OCH ALLA DE ANDRA
- 25 VAD HÄNDE MER EFTER PROJEKTET?
- 27 MÅL- OCH HANDLINGSPLAN – ETT EXEMPEL FRÅN UDDEVALLA

Det behövs en hel by för att fostra ett barn

*I hemmet och förskolan möter det lilla barnet först "världen".
Det är här hon lär sig hur det är att vara människa i vår värld;
det är här hon erövrar språket.*

Jag ska lägga mitt yngsta barnbarn Calle, 4 år. Föräldrarna är på fest i hans dagis där det ska ätas, drickas och dansas så att föräldrarna bättre ska lära känna varandra. Fröknarna ska också vara med.

Tandborstningen tar lång tid. Alla tandtroll ska bort efter lördagsgodiset och Calle, som i veckan varit hos tandläkaren har fått en ny specialtandborste och tandstickor som ska användas mellan alla tänderna. Det tar en stund att lära farmor.

Men så kryper vi ner i sägen med favoritnallen, snuttefilten och två böcker som ska läsas. "Vi läser alltid två böcker varje kväll", instruerar Calle. Han har själv valt sina favoritböcker som inte är de nya, stora, spännande böckerna han fick i julklapp med starka, färgrika, lite farliga bilder. Istället väljer han två gamla sönderlästa Totteböcker han fått ärva av storasyster.

Vi läser, släcker lampan och Calle vänder ryggen till, kurar in pyjamasstjärten mot farmor och suckar förnöjt; jag längtar bara lite efter mamma och pappa och fröknarna på dagis.

Det är mamma, pappa och fröknarna på dagis som står för den trygga vardagen i Calles liv. Det är de som ser till att han får mat och vila, lär honom att fungera med andra och ser till att hans nyfikenhet och lust att lära stimuleras och utvecklas. Aldrig senare i livet kommer Calles förmåga att tillägna sig och utveckla ett språk att vara större än tiden mellan 2–5 år då hans värld består av hemmet och förskolan.

Tidigare i veckan har jag lyssnat på Jan-Anders Andersson, rektor från Tjörn som ständigt hävdar att dagens skola måste ge barnen både läslust och söklust. Tidigare räckte det att skolan lärde barn att läsa men ska man klara

sig i kunskaps- och informationssamhället räcker det inte med att kunna läsa, koda av en text utan man måste ha en så utvecklad läsförmåga att man har distans till det lästa, kan ställa frågor till texten, fundera över vem som skrivit texten och med vilka syften. För att ge alla barn denna utvecklade läsförmåga måste skolan skapa läslust.

Jag är övertygad om att förskolan är vår viktigaste institution för att se till att alla barn får med sig denna läslust i livet. För att ge förskolans personal stöd och kontinuerlig inspiration i deras viktiga arbete att ge barnen ett språk, måste biblioteken ständigt utveckla sina metoder att samverka med förskolan.

Om det handlar detta nummer av Framsteget. Det vackra gamla afrikanska uttrycket – det behövs en hel by för att fostra ett barn – har giltighet även i det postindustriella Sverige. Hur det ska ske i de nordiska välfärdsstaterna där byarna sprängdes för flera generationer sedan är en fråga som alla föräldrar, mor- och farföräldrar och alla som arbetar med barn måste ställa sig. I Calles "by" finns en trygg barnvårdscentral, en pedagogisk tandläkare och en förskola som får stöd och stimulans av ett aktivt barnbibliotek.

LENA SKOGLUND

Alfons, Ellen, Kotten...

ännu ett fyrverkeri?

Jag är rätt så skeptisk gentemot projekt, det ska erkännas. Efter att ha arbetat med barnkultur i många år har jag sett det ena projektet efter det andra spraka till som fyrverkerier i mörkret. Men när krutröken lagt sig står det ofta kvar några vilsna och lite svedda eldsjälur och undrar: Vad ska hända nu, måste vi vänta på nästa projekt? Projekt ska utforska och pröva nya vägar och inte en tillfällig punktinsats för att kompensera för sådant som egentligen hör hemma i den grundläggande kulturförsörjningen.

Vintern 2001 tackade jag ändå ja till arbetet som projektledare för Regionbibliotek Västra Götalands projekt "Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra... profilförskolor med barnlitteraturen i centrum". Erbjudandet att under tre år få arbeta med samverkan mellan förskolor och bibliotek för att stärka bokens position hos de allra yngsta barnen gick inte att motstå. Givetvis frågade jag mig hur pass stora förändringar som verkligen skulle kunna åstadkommas på ett år och fanns det verkligen något sätt att göra ev förändring varaktiga?

MOTIVERADE TILL PROJEKTARBETE

En stor fördel var att projektdeltagarna själva måste ansöka om att delta i projektet, det gällde såväl barnbibliotekarierna, förskolepedagogerna som deras chefer. Det innebar att alla var motiverade och att projektarbetet hade bred förankring. Men även om detta gav en gemensam plattform insåg vi snart att ingen förskola eller bibliotek var den andra lik.

Vi beslutade att förutom ett antal inledande basföreläsningar i möjligaste mån försöka skraddarsy projektet efter respektive verksamhets egna önskemål. Vi hoppades att fortbildningsinsatser som knöt an till det som verksam-

heterna själva ville vidareutveckla eller kanske var nyfikna på att pröva för första gången, skulle ge starkare motivation och kanske också mer långvarig förankring. Det här skulle också bidra till en diskussion kring den egna verksamheten och även om många kände sig vilsna i brist på styrning fick vi ofta överraskade signaler om att barnen redan under den här processen plötsligt visade ett ökat bokintresse...

LOKALA PROJEKTGRUPPER

Ett konkret krav från oss var däremot att deltagarkommun/kommundel bildade en lokal projektgrupp där man förutom att föreslå utbildningsinsatser främst skulle arbeta med att omsätta projektets intentioner utifrån lokala förhållanden. Den lokala projektgruppens träffar blev en möjlighet att knyta kontakter och utbyta erfarenheter inte bara mellan förskola och bibliotek utan också pedagoger emellan. För barnbibliotekarierna hade vi dessutom en särskild arbetsgrupp med möjlighet till utbyte kring den egna verksamheten. Under de tre år som projektet pågick utvecklades och prövades många spännande metoder och idéer både inom varje verksamhet men också mellan förskola och bibliotek. Vid avslutat projektår frågade vi alltid vilka som önskade att själva fortsätta det utvecklingsarbete som vi påbörjat under året. Av de som önskade fortsätta krävde vi att man upprättade mål och handlingsplaner som skulle vara förankrade i alla verksamheter och på alla nivåer precis som vid ansökningsförfarandet. Över 50% av deltagarna valde att fortsätta.

Jag har efter projektperiodens slut haft glädjen att i olika sammanhang stöta på projektdeltagare som berättar hur projektet lever kvar, utvecklas och har haft en stor betydelse för hur man samverkar kring, arbetar med och ser på boken. Man fortsätter att träffas i sina "lokala projektgrupper" om än kanske lite mera sällan. Pedagogerna fortsätter att fungera som bollplank för bibliotekets barnverksamhet och erfarenheterna från projektet sätter fortsatt viktiga spår i utvecklingssamtal, portfolio och målskrivningar för både förskole- och biblioteksverksamheten... ja listan kunde göras mycket lång.

VARAKTIGA FÖRÄNDRINGAR

Så visst kan ett enda år betyda en hel del och ett projekt kan innebära permanenta erövringar. Nog vittnar de flesta deltagare om att de gärna skulle haft ytterligare ett projektår och visst önskar bägge grupperna mer riktad arbetstid för reflektion och samverkan mellan verksamheterna. Mer pengar till återkom-

mande bokinköp och kontinuerlig fortbildning i ämnet önskar de flesta förskolor och många barnbibliotekarier våndas över att inte kunna erbjuda samtliga förskolor i sitt område samma fantastiska samarbetsmöjligheter som projektet gav. Alltsammans rimliga önskemål som inte borde hänga på turen att få ingå i ett projekt utan vara självklara grundförutsättningar om vi verkligen menar något med alla fina statliga styrdokument och planer.

GERTRUD WIDERBERG

GERTRUD WIDERBERG ÄR SEDAN HÖSTEN 2004 LEDAMOT I REGERINGENS AKTIONSGRUPP FÖR BARNKULTUR. GRUPPEN LÄMNAR SIN SLUTRAPPORT DEN 26 APRIL I ÅR. DESSUTOM ARBETAR HON MED ATT SAMMANSTÄLLA EN BOK TILL EN BOK FÖR ALLA MED SINA ERFARENHETER FRÅN ALFONS-PROJEKTET. BERÄKNAD UTGIVNING 2006.

Resultat från ett lyckat projekt – utökat samarbete mellan Skene bibliotek och förskolorna Sandvallsäng och Solgården

BAKGRUND

Skene bibliotek i Marks kommun är en filial och ett kombinerat folk- och skolbibliotek.

Sandvallsängs och Solgårdens förskolor ligger inom ca 1 km avstånd från biblioteket och har olika förutsättningar. Sandvallsängs förskola är byggt på 1970-talet och ligger i ett då nyplanerat villa- och radhusområde. Solgårdens förskola har sina lokaler i en äldre tvåvåningsfastighet och i hyreshusområdet intill finns många familjer med annat hemspråk. Båda förskolorna har fyra avdelningar.

Skene bibliotek har, som de flesta folkbibliotek, lånat ut böcker till förskolorna. Personal och barn har ofta kommit tillsammans för att låna. Ibland har man efterfrågat särskilda titlar eller temaområden. Dock har inget närmare samarbete ägt rum.

Sedan början på 1990-talet har all förskolepersonal i kommunen blivit inbjudna till en genomgång av årets nya bilderböcker. Det har blivit svårare och svårare för personalen att gå ifrån barngrupperna, därför har man ofta bara kunnat skicka en person per förskola eller fått avstå helt från denna bokpresentation.

På biblioteket finns det en speciell låda med böcker på rim. Detta för att underlätta för personal och låntagare att lättare hitta dessa böcker. Biblioteket har dessutom några temalådor (lådorna innehåller förutom böcker även cd, kassetter eller annat lekstimulerande material). De senaste åren har både Solgården och Sandvallsäng haft bokpåsar att låna ut till föräldrarna.

När inbjudan till Alfons-projektet kom, kontaktade barnbibliotekarien rektorn för förskolorna för att höra om intresse fanns för att delta i projektet och därigenom få en ny plattform. Svaret kom snabbt och var positivt. Anmäl oss!

"ALFONS, ELLEN, KOTTEN OCH ALLA DE ANDRA" LANDAR I SKENE

På förskolorna har man givetvis alltid läst rim och ramsor, sagor och sjungit för barnen. Vad har då förändrats i och med "Alfons, Ellen och Kotten-projektet"? Och hur har det kunnat hända?

För att lyckas med ett nytt förhållningssätt till språket och boken krävs en engagerad ledare som låter personalen få möjlighet till utbildning, tid att gå på möte och tid för planering. I detta fall är det rektor Eva Haraldsson som stöttat och engagerat sig i projektet och sett möjligheterna.

En annan viktig förutsättning var att all personal fick delta i utbildningen och att varje avdelning fick välja specialisering utifrån egna önskemål/behov. Solgården valde att fördjupa sig i samtalet kring den lästa boken medan Sandvallsäng ägnade sig åt berättandet. Båda förskolorna hade förmånen att få Susanna Ekström, från Lärarhögskolan i Stockholm, som handledare.

Alla blev delaktiga och medvetna om språkets betydelse och vad boken kan tillföra för att ge ett nyansrikt och stort ordförråd. Även vid samtal med

Biblioteket har kommit in i almanackan.

Foto: Ann-Britt Backlund

barnen är man idag medveten om att använda många ord som komplement till kroppsspråket.

Kunskapen om att en bilderbok faktiskt är ett samspel av text och bild har förstärkts. Det måste få ta tid att både läsa texten och låta bilderna tala. Man är också medvetna om att barn och vuxna ser annorlunda på bilder och att vi tycker om olika sorters illustrationer.

Redan när förskolorna idag utannonserar en ny tjänst framgår projektets mål. Det står i annonsen att förskolorna är litteraturprofilerade och arbetar med att stödja barnens språkutveckling, bla genom boken, som blivit central i detta arbete.

När projekttiden var slut upprättade förskolorna och biblioteket en gemensam mål- och handlingsplan som konkret beskrev hur samarbetet skulle vidareutvecklas. Denna har nu efter ett år utvärderats och en ny handlingsplan har utarbetats.

Några av de viktigaste punkterna är:

- Nätverksträff två gånger per termin mellan förskolorna och barnbibliotekarien. Vi ger varandra tips och utbyter erfarenheter samt diskuterar nya titlar för födelsedagsböcker.
- Varje barngrupp kommer vid två bokade tillfällen per termin till biblioteket då barnbibliotekarien visar nya böcker. Dessa böcker lånas och man ger sina synpunkter skriftligt (både barnens åsikter och pedagogernas). Därutöver gör grupperna spontana besök på biblioteket.
- Bokpresentation av årets nya bilderböcker för all personal i samband med arbetsplatsträff i november.

Nätverksträffarna har blivit viktiga för både barnbibliotekarien och förskolepedagogerna. Vi har fått möjlighet att lära känna varandra, se våra olika arbetsmiljöer, planera och skapa goda möjligheter för ett närmare samarbete.

Långa armar och god vilja.

Foto: Sara Bergqvist

FÖRSKOLEAVDELNINGARNA PLANERAR VIDARE

Varje förskoleavdelning har dessutom en egen handlingsplan som sätter fokus på bokens användande. Där finns bland annat att läsa:

- All ny personal introduceras i hur samarbetet med biblioteket går till
- Information till alla ”nya” familjer om förskolans språkinriktning
- Fortsatt inköp av grundbibliotek till varje avdelning
- Planering av bokläsningen så att den inte blir störd
- Fördjupa sig i olika barnböcker, t ex via boksamtal
- Skapa läsglädje och läsro genom speciella sagorum.
- Berätta sagor med enkla attribut (ex. kan en ärta symbolisera hela ”Prinsessan på ärten”)
- Stimulera barnen att fortsätta ”leka sagan”
- Arbeta med ”månadens bok”
- ”Veckans barn” får välja en bok
- Stimulera föräldrarna att läsa för sina barn (bl a genom att låna hem bokpåsar)
- Varje barn får en bok på sin födelsedag
- Synliggöra utvalda böcker för barn och föräldrar

ANN-BRITT BACKLUND, BARNBIBLIOTEKARIE, SKENE BIBLIOTEK

EVA HARALDSSON, REKTOR

ANKI NILSSON, SANDVALLSÄNGS FÖRSKOLA

SIRPA NILSSON, SOLGÅRDENS FÖRSKOLA

Mölndal – från planeringsledarens horisont

I Mölndal har det alltid funnits ett nära och gott samarbete mellan bibliotek och förskolor. Biblioteksombud på förskolorna och engagerade barnbibliotekarier har trots stramare ekonomi, sparuppdrag och större barngrupper i förskolan samarbetat kring boken, läsningen och barnens språkutveckling. Och detta kanske inte är så konstigt! Läroplanen för förskolan visar ju så tydligt att förskolan är det första steget i det livslånga lärandet och arbetet med språkutveckling ses som en av de viktigaste arbetsuppgifterna.

BULLERIBOK MÖTER ALFONS

Det började för många år sedan, idéerna och tankarna om förskolor med en tydlig barnlitteraturprofil. Då var fristående skolor och profilering i grundskolan i fokus. Och varför inte tänka så även i förskolan! Det fanns många målmedvetna pedagoger som aktivt arbetade med sagan, boken och berättandet. 2002 startade ett tvåårigt samarbetsprojekt mellan Barnomsorgs- och utbildningsförvaltningen (BoU) och Kultur- och fritidsförvaltningen som fick namnet "Bulleribok". Det sammanföll så väl att Regionbibliotek Västra Götaland samtidigt startade projektet "Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra" på samma tema. BoU satsade centrala skolutvecklingspengar, Kulturrådsmedel prioriterades och regionen gav möjlighet till fortbildning. Vilken tur vi hade! De fyra förskolor som deltog kunde köpa in mycket litteratur, inreda lässtimulerade miljöer, besöka biblioteken eller få besök av bokbussen. Pedagogerna fick skraddarsydda fortbildningsdagar och barnen bjöds på spännande läsoplevelser. Vi fick sådan uppmärksamhet att vi ombads ordna studiedagar för pedagoger från förskolor i två andra kommuner.

FRÅN PROJEKT TILL VARDAG

Vårt lokala projekt, så väl "tajmat" med regionens, gav fantastiska förutsättningar för fortsatt arbete med en befast litteraturprofil. Men många gånger kan det vara svårt att övergå från engagerat projektarbete till ett eget vardagsarbete. För att underlätta detta ombildades projektgruppen till en centralt sammanhållen nätverksgrupp för erfarenhetsutbyte och inspiration. Gruppen arbetade fram kriterier som årligen skall uppfyllas för att hålla profilen levande. Dessa är fastställda av BoU:s förvaltningschef och bibliotekschefen och för att "höja statusen" ytterligare har de fyra förskolorna diplomerats. På varje avdelning hänger nu ett diplom med Krakel Spektakel som slår på trumman.

ING-MARIE SVEDJENÄS

Möln dal – ur bibliotekariens synvinkel

När man arbetar i projekt får man chansen att fokusera och fördjupa sig inom ett visst område. Alfons, Ellen Kotten... gjorde det möjligt att denna gång praktiskt och konkret verkligen samarbeta med förskollärare kring boken, läsningen och bibliotek.

CHANS ATT MÖTAS OCH LÄRA AV VARANDRA

Förutsättningar gavs för båda personalkategorier i kommunen att mötas, inspireras och lära av varandra. För mig var det mycket givande! Vi träffades på flera olika sätt: i arbetsmöten, på fortbildningsdagar, hade boktipsstunder, gjorde studiebesök hos varandra, medverkade i olika föräldrasammanhang osv. Allt detta sammantaget gjorde att vi lärde känna varandra som personer och vilka professioner vi har, vad som skiljer och vad som förenar. Vi fick förståelse för varandras förutsättningar och kompetenser. Jag fick också vistas närmare barnen i förskolemiljön vilket har gjort att jag vågar jobba med förskolebarn på andra sätt i nya projekt. Det känns inte svårt.

NÄTVERK REGIONALT OCH LOKALT

Vi fick också möta respektive personalkategorier i ett regionalt nätverk. Det blev erfarenhetsutbyten som gav ytterligare dimensioner. Man blir så lätt hemmablind. Allt man ser och hör någon annan stans bollar man mot sitt egna och gör till sitt eller förkastar. Det vore mycket bra om ett sådant regionalt nätverk skulle kunna få fortsätta även efter avslutat projekt.

Nätverket lokalt har fortsatt i Mölndal. Vår förståelse för varandra gör att det bl. a. är lättare för förskolorna att fråga efter vår kompetens t. ex. när de skall handla böcker till förskolan, eller när de skall ha fortbildning inom vårt område. Vi bjuder in varandra på saker som kan passa oss båda. Det gör det också lättare för mig att informera och stöta på när det kommer nyheter som berör. Jag har lärt mig att den nya tekniken inte finns på alla förskolor att självklart kunna använda. Inte minst saknas kunskapen hur man använder. Det har lett till att vi t. ex. erbjuder ”hitta rätt på internet” för förskollärare. Det har blivit naturligt att gå via förskollärarna om man vill att barn i förskoleåldern skall ”tycka” saker om vår verksamhet. De hjälper barnen ”recensera” böcker åt oss.

ALLA KAN MER

Jag ser att projektet satte boken och sagan i centrum och gav hela personalen en större medvetenhet om bokens och läsningens betydelse. Alla kan mer. Metoder har utvecklats. Barnen är mer intresserade att spontant välja böcker framför andra aktiviteter. Läsmiljöerna har förbättrats. Bokens, bibliotekets och bibliotekariens status har höjts helt enkelt.

BOKAMBASSADÖRER

Förskollärarna är bibliotekets ambassadörer för boken, läsningen och biblioteket dagligdags mot barnen och deras föräldrar. Barnbibliotekarierna måste stödja dem i boken. Därför hoppas vi kunna fortsätta på olika sätt i samverkan. Ett av våra gemensamma uppdrag är ju ändå att underlätta barns språkliga utveckling. Därför vore det på sin plats att säkra tillgången på böcker i förskolan, låta barnen besöka bibliotek/bokbuss regelbundet, fortbilda personalen och kanske anställa en förskolebibliotekarie i varje kommun, motsvarande skolbibliotekarier. Blir Mölndal först?

LENA JONSSON BARNBIBLIOTEKARIE MÖLNDALS STADSBIBLIOTEK

Spåren efter Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra

När man är mitt uppe i ett projekt tycker man att det går trögt, Man har svårt att själv se något resultat men vill ändå att det skall synas tydligt för alla och envar. Efter att det nu gått två år sedan projektet avslutades i Viskafors kan jag faktiskt se att det är de små stegen som ger resultat och som gör skillnad.

BARNEN FÅTT ANNAN BILD AV BIBLIOTEKET

Skillnaden ser jag på barnen, när de barn som varit med och de som inte har, börjar i förskoleklasserna. Barnen som kontinuerligt besökt biblioteket och fått sagostunder har ett naturligare umgänge med mig, biblioteket och böckerna. De vet vad en författare är. Det är inte de som svarar ”man ska vara tyst” och ”man får inte äta godis” på min fråga om vad man gör på ett bibliotek.

Efter fyra terminer har de första kullarna projektbarn kommit till förskoleklass. Där blandas de med barn som sällan eller aldrig besökt sitt kommunalsbibliotek. Det är min personliga uppfattning att ”mina sagostunds barn” har mer i bagaget på alla sätt.

KONTINUITET OCH MOTIVATION

Viskafors bibliotek samarbetade med Herrgårdslekens förskolas tre avdelningar i Alfonsprojektet. De har utvecklats både likartat men också olika även om biblioteket behandlar dem likvärdigt. Likartat på så vis att alla tre avdelningarna har gjort mysiga läshörnor, skaffat boktråg och ger barnen födelsedagsbok m m. Men på grund av deras olika stora engagemang och motiv att från början delta i projektet, kan jag se att den avdelning som hade mest genomtänkta mål också har drivit igenom dem. En avdelning har bytt så mycket personal att man halkat efter och t.ex. missat sina sagostunder.

Den avdelning vars personal arbetat i 20–25 år och sett gruppstorleken öka från 14 till 24 barn såg i projektet en möjlighet att hitta tillbaka till lästunder

för alla barn. När det gällde lässtunder, var de mer sporadiska och när det blev lite lugnt, dvs när de flesta gått hem. Konsekvensen blev att det var samma barn som aldrig fick lyssna till sagor, samtal, berättelser. Man läste, visst, men för samma barn hela tiden.

LÄSNING FÖR ALLA BARN

Den här avdelningen har velat engagera föräldrarna genom att barnen får låna hem var sin bok i samband med att förskolan lånar sina. Man har börjat ha extra lässtunder för de s.k. 3-timmarsbarnen.

Biblioteket tog fasta på att eftersom vi prioriterar förskolebarnen – skall de få disponera vår tid därefter. När det gäller media var de redan prioriterade.

Vi skrev därför in i vår Barnkulturplan två, som vi tyckte viktiga punkter:

- 1) vi vill att förskolan skall komma regelbundet med barnen till biblioteket och erbjuder därför minst 10 sagostunder/termin i samband med lån
- 2) vi erbjuder barnboksprat på förskolepersonalens APT-träffar 1 gång/term.

Lässtunder för alla barn på förskolan.

Foto: Anitta Irvankoski

Vi har nu tillämpat detta i fyra terminer med Herrgårdslekens förskola och det har spridits till ytterligare två förskolor i kommundelen

BIBLIOTEKET I VARDAGEN

Herrgårdslekens förskola ligger ett stenkast från sitt bibliotek. Man hade trots närheten svårt att få till besöken med barnen. Våra inplanerade sagostunder har då blivit till hjälp, liksom den stora väggalmanackan man kopierade från sin studiebesöksförskola i Tranemo. Almanackan, som täcker en dörrstorlek ungefär, blev till i Tranemo efter en föreläsning av Veli Tuomela. Han pratade mycket om att ta med barnen i vardagsarbetet, t. ex. planeringen. Allt för att få in fler naturliga samtal och ett nytt förhållningssätt till barnen (min tolkning). Jag såg genast en möjlighet att biblioteksbesöken kunde få en större dignitet genom att "hamna" på almanackan tillsammans med skogen, gympan och födelsedagar.

Förskolan genomförde en studiedag då man tillverkade en sagoväska efter Kerstin Friis modell.

Övriga spår i förskolans vardag är att man låtit även nyanställd personal besöka Tranemo.

FÖRDJUPAD KUNSKAP OM SPRÅKUTVECKLING

Rektorn har velat låta personalen ytterligare fördjupa sina kunskaper i barns språkutveckling och deltar därför med en avdelning i ett sk TRAS-projekt, (tidig registrering av språket) tillsammans med en nyanställd specialpedagog. Man har vidare planer på att alla förskolor i kommundelen som vill, skall få påbörja TRAS.

Herrgårdslekens förskola har i sina platsannonser formulerat sig som "Vi är en litteraturprofilerad förskola..." samma formulering finns på Herrgårdslekens förskolas hemsida.

EVA DALMYR

BARNBIBLIOTEKARIE PÅ VISKA Fors BIBLIOTEK I BORÅS KOMMUN

Uddevalla arbetar vidare...

*Spår av Alfons, Ellen, Kotten...projekt på Uddevalla stadsbibliotek,
Fasseröds och Skogslyckans förskolor*

LÄSLUST OCH SPRÅKGLÄDJE

Fördjupade diskussioner om barnlitteratur och arbetsmetoder för lässtimulering pågår ständigt mellan oss. Vi fortsätter med Alfons/Albert – ett projekt för lässtimulering mellan bibliotek och förskolor i Sverige och Norge. Vi har god kontakt, inblick i varandras vardagsarbete och verksamhetsutveckling. Jobbet är roligare, ger större arbetslust, uppmuntran, nya idéer och bekräftelse för det arbete vi gör tillsammans.

SPÅR PÅ BIBLIOTEKET EFTER AVSLUTAT PROJEKT

Barn och personal påverkar våra bokinköp. Förskolorna får nya böcker 2–3 gånger per termin för påseende och vi kompletterar våra inköp efter deras förslag. Personalen förmedlar barnens reaktioner på böcker, till exempel med utställningar i olika format av barnens favoritböcker.

Förskolepersonal har hållit sagostund på biblioteket med barnens favoritsagor. Bokprat på föräldramöten i förskolor har fortsatt.

Internationella barndagen 2005 på stadsbiblioteket var starten för våra föreläsningar av författaren och läsfrämjaren Torgny Karnstedt på tre bibliotek. Tema var "Ge ett språk till alla barn-öppna världen". Första kvällen samlade 155 personer. Där fanns förskolepersonal, lärare, föräldrar, politiker och bibliotekspersonal. Resultat av vårt samarbete med Utvecklingsenheten för barnomsorgen och skolan, projektförskolor Fasseröd och Skogslyckan och bibliotek.

Vi måste sträva efter att forma biblioteket ur barnperspektiv. Barns sätt att tänka och ställa frågor skall avgöra hur böckerna är sorterade. Möbleringen skall anpassas efter barns behov av rörelse och motoriska utmaningar. Barn skall kunna hitta och välja sina böcker själva och tillsammans med vuxna. Vi har nu en liten låg bokhylla för små barn, flera låga bord för bokutställningar, fåtöljer att krypa in i på småbarnsavdelningen.

EXEMPEL PÅ SPÅR PÅ FÖRSKOLOR

Hos personalen

- Ökat kunskapen om barnlitteratur- väljer bredare urval av böcker för läsning
- Läser på annat sätt- lärt nya läsmetoder, flera organiserade sagostunder
- Annan medvetenhet om sin egen roll som litteraturförmedlare
- Språkmedvetenheten har fördjupats – talar med barnen på annat sätt

Hos barnen

- Frågar oftare efter vem som har ritat eller skrivit boken
- Flera barn skriver berättelser
- Mer intresserade av bokstäver
- Berättar spontant sagor för varandra
- Har ofta kontakt med böcker varje dag
- Nyfikenheten och fantasin har ökat – märks i leken
- Alla barn får en bilderbok när de fyller år
- Barn och personal gör kontinuerligt besök på biblioteket

Hos föräldrarna

- Barn tar med sagor hemifrån och läser sen för andra barn i förskolan

I den yttre miljön

- Böckerna mer exponerade – veckans boktips
- Ett gemensamt bibliotek för alla avdelningar
- Nya läsmiljöer – dramarum, sagorum, upplevelserum

**MERVI KALLIAINEN-MARKLUND, MARGARETA ELLERSTEN,
KERSTIN ANDERBERG, CHRISTINA MÅRTENSSON**

Alfons i Tibro

Tillsammans med två förskolor deltog biblioteket i projektet "Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra" under 2004. När vi gick med i projektet fanns en grund att bygga på, kontakterna med förskolan var bra och vi hade regelbundna träffar med representanter från samtliga förskolor. Vi på biblioteket, som är engagerade i barnverksamheten, hade ibland spånat hur vi skulle fördjupa samarbetet med förskolan.

I projektet ingick att en lokal projektgrupp, bestående av en kontaktperson från varje förskoleavdelning och bibliotekspersonal skulle träffas regelbundet. Inom gruppen hade vi möjlighet att utforma projektet, just så som vi ville ha det. När höstterminen började, tyckte vi att det kunde vara lämpligt med någon form av upptakt som syntes. På förskolorna, där man redan före projektet hade jobbat mycket med barnens språk och ramsor, skrev man ramsor på papperslappar. Vi samlades på en öppen plats, fyllde med gemensamma ansträngningar ballonger, fäste på lapparna, och barnen fick släppa upp ballongerna, som i stark vind steg mot himlen. Lokaltidningen var på plats, stor bild i tidningen. I projektgruppen kunde vi från biblioteket testa våra idéer, och förskolan kunde ge uppslag och respons. Samtidigt lärde vi oss mycket om våra respektive verksamheter. Föreläsningarna, som vi fick lokalt på plats, med kunniga och engagerade personer, gav oss ytterligare inspiration. Till föreläsningarna valde vi att bjuda in pedagoger från övriga förskolor och även från grundskolan. Vi tyckte att flera än vi, som deltog i projektet skulle få denna impuls.

I samband med föreläsningarna fick vi ofta litteraturtips på fackböcker, vi köpte in en hel del böcker till biblioteket, och ibland även till förskolan. En bok som tog upp, vikten av att läsa högt för små barn, för att underlätta läsinläring, köpte vi på förskolepersonalens inrådan in till samtliga förskolor.

Visst har projektet satt spår! Vid inköp av fackböcker är vi mera obser-

vanta på, vilka böcker förskolans personal kan ha nytta av i sitt arbete. Projektförskolorna har bokpåsar, som föräldrarna kan låna hem. Samtliga förskolor bokar in sig hos bibliotekets "sagotant" för en sagostund. Vid föräldramöten inom förskola och skola, är det lika självklart, att biblioteket ska medverka, som att skolsköterskan deltar. Vid ett föräldramöte i höst, visade en rektor upp boken "Läsa högt", just den boken som vi köpte in till samtliga förskolor. En förskola, arbetar just nu med en barnboksfigur som tema. I vår ska temat visas i en utställning på biblioteket, kommer säkert att locka föräldrar och andra förskolegrupper till biblioteket.

Bibliotek spänner över många skiftande områden, informationssökning, lokal litteratur, den senaste romanen inom upplevelseläsning. Ibland måste vi ge oss tid att välja ut ett område och göra det mera synligt. Genom Alfonsprojektet lyfte vi fram barnbiblioteksverksamheten, projektet blev ett känt och etablerat inslag. Att sammanföra två verksamheter, som bibliotek och förskola ger i sig väldigt mycket. Tillsammans utgör vi en stark resurs, som båda arbetar för att skapa bra förutsättningar för barnen.

KARIN NILSSON KIHLSSTRÖM
BIBLIOTEKSCHEF I TIBRO

Reflektioner från projektansvarig för Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra

FÖRSKOLLÄRARENS UPPDRAG OCH KOMPETENS

Under ett helt yrkesliv har jag upplevt hur förskollärare och barnbibliotekari-er arbetar med språkstimulans utifrån sina olika perspektiv. Personalen på förskolan vet att språkförmåga i alla dess olika uttryck är förutsättning för trygga kompetenta barn. De har en stor påverkansmöjlighet att uppmärksamma föräldrar på hur roligt och viktigt det är att läsa och samtala med sina barn. I förskolan tar man vara på lekens möjligheter och uppmuntrar barnen att uttrycka sig med alla sina sinnen. I Läroplan för förskolan (Lpfö98) står bl.a. att förskolan skall sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att lyssna, berätta, reflektera och ge uttryck för sina uppfattningar. Där står också att barnen ska utveckla ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera ned andra och att uttrycka tankar. Dessutom få stöd och stimulans i sin språk- och kommunikationsutveckling. Förskolan bör också ge barn möjlighet att lära känna sin närmiljö och de funktioner som har betydelse för det dagliga livet samt att få bekanta sig med det lokala kulturlivet

BIBLIOTEKARIENS UPPDRAG OCH KOMPETENS

Som barnbibliotekarie på 1970- och 80-talet gjorde jag som så många andra. I brist på tydliga uppdrag utformade vi våra egna uppdrag bland annat utifrån Barnkonventionens intentioner. Vårt mål var att nå alla kommunens barn och föräldrar! Vi hade god kunskap om barnlitteraturen, följde med i debatten om orättvisorna mellan språkligt stimulerade barn och barn i språkfattiga familjer. Läste om engångschansen och vikten av tidiga insatser som motiverade aktivt samarbete med BVC.

Förvånades över att trots goda kunskaper om vikten av tidig språkstimulans saknades det ofta böcker ute på förskolorna och att metoder kring att använda böcker i förskolan rätt ofta var mycket traditionella. Man följde årstiderna och teman som återkom varje år och efterfrågade ”böcker om” som var ”bra för”... Därför initierade jag tidigt biblioteksombud på alla förskolor, referensgrupper mellan förskolepersonal och bibliotek, grundbestånd av böcker på alla försko-

leavdelningar, gåvoböcker, erbjöd fortbildning, litteraturförmedling på personalkonferenser och föräldramöten och såg till att alla förskolor fick boklådor från biblioteket.

BIBLIOTEKARIE OCH FÖRSKOLLÄRARE TILLSAMMANS

Efter mångårigt samarbete såg jag att ökad kunskap om barnlitteratur och idéutbyte ändrade arbetssätt och gav nya idéer för att arbeta mer fördjupat med barnlitteraturen. I stället för att vara den som trodde sig ha alla svaren blev det självklart att se vilken möjlighet till feedback och återkoppling jag som barnbibliotekarie kunde få från den kunniga förskolepersonalen som träffade långt fler barn och föräldrar än jag. Så mycket tyst kunskap finns ute i förskolorna kring vad barnen tänker och tycker om barnböcker som aldrig når barnbibliotekarien.

Barnbibliotekarier vill nå alla kommunens barn, föräldrar och personal med sin verksamhet och samarbetar med BVC, förskola och skola på olika sätt. Hur väl rustad är barnbibliotekarien för samverkan med förskolan? Barnbibliotekarier behöver få ökad förståelse och kunskap om hur pedagoger i förskolan arbetar med barngruppen för att ett utvecklande samarbete skall komma till stånd.

NÅGRA REFLEKTIONER UTIFRÅN ÅREN MED PROJEKT ALFONS, ELLEN, KOTTEN

Ömsesidighet

För många litteraturprojekt handlar om fortbildning för förskolepersonal där bibliotekarien står som förmedlare av böckerna och budskapet och den som har de rätta svaren. Men med utgångspunkt från egna erfarenheter fick jag som projektansvarig genom projekt Alfons, Ellen, Kotten tillsammans med projektledare Gertrud Widerberg och alla projektdeltagare undersöka vad tydlig samverkan lokalt mellan förskollärare och barnbibliotekarier kan betyda för ökad kvalitet i både bibliotek och förskola. Vilken kompetens finns hos respektive yrkesgrupp och vad krävs för att ge barnlitteraturen en central plats i förskolebarnens vardag?

Olika perspektiv

Förskolläraren fokuserar i projektet naturligt nog på att omsätta nyvunna

erfarenheter tillsammans med barnet/barngruppen. Bibliotekarien träffar förvisso många barn på biblioteket men har förstås inte daglig kontakt med just projektförskolans små barn. Därför blir det naturligt att barnbibliotekarien i större utsträckning riktar sin kunskapsöverföring till förskolepersonalen för att de som förmedlare skall nå barnen.

I projektet syns skillnaderna i förskollärarnas och bibliotekariernas synsätt på vad läsning och berättande kan betyda. Förskolan har mer fokus på språkstimulans och lärande medan bibliotekarien mer framhåller de små barnens rätt till tidiga möten med bilden/orden för lustfyllda upplevelser.

Mervärden

Alfons, Ellen, Kotten har handlat om att gemensamt se till att barnen får stor tillgång till böcker och positiva litteraturupplevelser. Men samarbetet innebär även andra dimensioner och mervärden. Biblioteket utgör en frizon i kommunen/stadsdelen med oftast generöst dagligt öppethållande som välkomnar alla besökare och erbjuder såväl ett brett utbud av olika medier, en plats för möten och upplevelser och kunnig personal som kan vägleda både för kunskapsökning och för upplevelseläsning. Biblioteket och personalen där utgör också en resurs för förskolepersonalens egen kompetensutveckling.

Barnbibliotekarien är oftast också barnkulturansvarig i kommunen och har goda kunskaper om utbudet som också kommer förskolans barn till del. Biblioteket har många besökare som också tar del av den information biblioteket erbjuder besökarna genom utställningar och programverksamhet. Det innebär stora möjligheter för förskolan att sprida kunskap om sitt arbetsätt och sin verksamhet genom t.ex. utställningar. Biblioteket som rum/lokal erbjuder också möjligheter att lägga föräldramöten och personalkonferenser på biblioteket.

Vem ansvar är det förskolebarnen får tillgång till ett brett och varierat utbud av böcker?

Vem tar ytterst ansvar för alla barns tillgång till böcker i kommunens institutioner? En välbehövlig diskussion förs kring de oftast eftersatta skolbiblioteken – som i bästa fall även förskoleklassernas barn har tillgång till. Men hur får förskolans barn och personal tillgång till och kännedom om böcker för det pedagogiska vardagsarbetet? Förskolebibliotek? Vem ser till att personalen för fortbildning om nyutkommen barnlitteratur och metodik kring att använda

barnlitteratur? Är biblioteken rustade för förskolans behov vad det gäller kompetent personal, brett urval av medier, kreativ och stimulerande biblioteksmiljö och anpassat öppethållande? En kartläggning 2005 visar att en barnbibliotekarie i Västra Götaland kan ha mellan 3 500–7 500 barn och ungdomar som målgrupp i sin kommun!

Målen i Läroplan för förskolan kan bara uppfyllas i nära samarbete mellan förskolans personal och barnbibliotekarien!

En förutsättning om intentionerna från läroplanen skall realiseras när det gäller språkstimulans och barns tillgång till böcker är ett väl fungerande och strukturerat samarbete mellan bibliotek och förskola! Förskolan behöver både *äga* och *låna* böcker. Genom barnlitteraturen får barn tillgång till en mångfald av rika upplevelser som kan komma till uttryck i barns eget skapande, i rollekar och i musik, dans, drama och bild. Liksom skolor profilerar sig inom vissa ämnesområden kan även förskolor, förutom att arbeta enligt läroplanen, uppmuntras att dessutom särskilt utveckla ett arbetssätt med barnlitteratur och språk som särskild profil.

Vi vet också att tidiga insatser med språkstimulans är avgörande för barnens fortsatta läs- och skrivförmåga. Då behövs specialistkompetens även på biblioteket – kanske förskolebibliotekarier som tillsammans med förskolebarnens företrädare arbetar på nya spännande sätt med både medier och lokaler i förskola och bibliotek för att skapa kreativa miljöer för läslust!

EWA KOLLBERG

Vad hände mer efter projektet?

Vi i projektledningen uppmanade förstås projektdeltagarna att fortsätta att träffas och stärka samverkan mellan bibliotek och förskola – den viktigaste grunden för Alfons, Ellen, Kotten – projektet. Även om Gertrud Widerberg slutade sin halvtidstjänst som projektledare så ingår fortfarande projektets bibliotekarier och konsumenten i det nätverk initierat av Regionbiblioteket som regelbundet träffas.

NATIONELLT FÖRSKOLA

– BIBLIOTEKSPROJEKT LEKA SPRÅKA LÄRA

Under Alfons-projektets år 2 (2003) initierade Myndigheten för skolutveckling ett nationellt samverkansprojekt mellan förskola och bibliotek – Leka Språka Lära – som i många delar liknar Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra. Vi fick från Västra Götaland möjlighet att delta med 10 kommuner i Leka Språka Lära och av dessa är det tre kommuner/kommundelar - Stenungsund, Hjällbo/Lärjedalen i Göteborg och Trandared kommun del Borås som också deltagit i Alfons, Ellen, Kotten - projektet. I Västra Götaland genomfördes Leka Språka Lära i samverkan mellan Göteborgs universitet, Borås högskola BHS och Regionbiblioteket.

IDÉKONFERENSER OCH FORTSATT SAMVERKAN MED UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

På initiativ av Regionbiblioteket inbjöds alla projektkommuner i Västra Götaland som deltagit i de båda projekten Alfons, Ellen, Kotten och Leka Språka Lära till en idé- och utbildningsdag på Göteborgs Universitet/Pedagogen i november 2004. De närvarande enades om att man gärna ville ses igen för att utbyta erfarenheter i ett löst sammanhållet nätverk. Båda projekten har delvis gemensamma mål – att låta bibliotek och förskola tillsammans utveckla sina strategier för att ytterligare stärka boken, läsningens och berättandets

plats i de små barnens vardag. En ny idékonferens genomfördes på BHS Borås Högskola maj 2005 och idékonferenserna fortsätter nu varje år.

Myndigheten för skolutveckling har glädjande nog nyligen avsatt medel för fortsatt samverkan under 2006! Dessutom kommer våra 10 projektkommuners deltagare att ges möjlighet till en gemensam arbetskonferens tillsammans med Leka Språka Lära - kommuner i Värmland och Västerbotten under hösten 2006.

UTVÄRDERING

Våren 2005 kom utvärderingen av projekt Alfons, Ellen, Kotten skriven av bibliotekarie Anna-Carin Elf – finns PDF på projektets hemsida. Hon har särskilt studerat tre kommuners arbete i projektet.

ALFONS OCH ALBERT

– INTERREGPROJEKTET ORD UTAN GRÄNSER

Hösten 2005 vandrade Alfons vidare över gränsen till Norge och blev projekt Alfons och Albert. En ny samverkan mellan tre norska kommuners förskolor och bibliotek och två svenska från Alfons, Ellen, Kotten-projektet – Tanum och Uddevalla.

”Alfons och Albert” vill stärka barnbokens ställning i norska och svenska förskolor genom samarbete och idéutbyte mellan yrkesgrupper och länder – mellan bibliotekarier och förskollärare i Västra Götaland och Østfold. Projektet vill skapa mötesplatser där dessa yrkesgrupper kan utväxla erfarenheter, inspirera och stödja varandra i arbetet med att förmedla barnboken samt ge mer kunskap om varandras språk och barnlitteratur på båda sidor om gränsen.

EWA KOLLBERG

**MER INFORMATION OM ALFONS, ELLEN, KOTTEN OCH ALLA DE ANDRA
FINNS PÅ [HTTP://REGIONBIBLIOTEK.VGREGION.SE/KOTTEN/](http://regionbibliotek.vgregion.se/kotten/)**

Mål och handlingsplan

– ett exempel från Uddevalla

Efter avslutat deltagande i Regionbibliotek Västra Götaland projekt "Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra..." 2003 har vi på Fasseröds förskola och Uddevalla stadsbibliotek beslutat att fortsätta vårt arbete för att ge våra barn en vardag och verksamhet där boken och berättandet är i centrum.

MÅL

Vi vill:

- skapa en lugnande och inspirerande miljö, där barnen kan läsa, titta, bläddra, lyssna och berätta i sagans tecken i förskolan och på biblioteket
- intressera och inspirera föräldrar för den barnlitteratur vi kommer i kontakt med.
- låta barnen komma i kontakt med det skrivna språket för att utveckla förmågan till skrift- och talspråket.
- vidareutveckla samverkan och erfarenhetsutbyte mellan personal förskolan / biblioteket
- utveckla arbetsformer och metoder för att väcka läslust och språkglädje hos barn och föräldrar

HANDLINGSPLAN

Vi kommer att:

- fortsätta besöka biblioteket regelbundet i stor grupp och med ett fåtal barn.

- färdigställa sagovår på förskolan.
- tipsa varandra om bra och dåliga böcker.
- delge varandra om vårt arbetsätt rörande språket.
- ge råd till våra föräldrar om bra barnlitteratur vi läst.
- skapa en litteraturförteckning (i anknytning till bokhyllorna) på de böcker vi har i vårt gemensamma bibliotek. Uppdaterad.
- ha en speciell hylla för nyinköpta böcker i vårt eget bibliotek på förskolan.
- inbjuda till föräldramöte med bibliotekarie närvarande.
- ha sagotema på vår gårdsfest i maj, anordna boklotteri.
- tillverka fler sagopåsar tillgängliga för alla i huset.
- fortsätta kommentera böcker och annan media åt biblioteket.
- ge alla barn på förskolan en bok i födelsedagspresent.
- granska, testa nya möbler, hyllsystem, miljön på småbarns-avdelningen inför kommande upprustningen av barnavdelningen på stadsbiblioteket.
- anordna författar- eller illustratörsbesök på föräldramöten i förskolan eller på stadsbiblioteket i samarrangemang med Malöflaket
- delta i genomgångar av ny barnlitteratur från Bibliotekstjänst på Mediapoolen (två gånger per år)
- låna/låna ut temalådor till förskolan
- bjuda in varandra till föreläsningar/fortbildningar som egen förvaltning ordnar
- tillsammans med barnen ge litteraturtips på biblioteket genom små utställningar, bibliotekets hemsida

UDDEVALLA 2004-02-25

FASSERÖDS FÖRSKOLA OCH UDDEVALLA STADSBIBLIOTEK

PROJEKTETS MÅLSÄTTNING VAR BLAND ANNAT ATT UNDERSÖKA FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR ATT SKAPA LITTERATURPROFILERADE FÖRSKOLOR.

Här följer förslag på några kriterier för att kallas en "litteraturprofilerad förskola":

- Generös tillgång till olika slags barnlitteratur för alla åldrar – både genom egna böcker i sitt "förskolebibliotek" och genom bibliotekslån.
- Alla i personalen har ett lustfyllt förhållande till barnböcker och också god kunskap om barnlitteratur och litteraturmetodik.
- Arbetet med språkstimulans, rim och ramsor, berättande och högläsning genomsyrar all verksamhet och är synligt i förskolans miljö.
- Föräldrarna har god kunskap om förskolans målsättning med arbetet med barnlitteratur och ges många tillfällen att ta del av barnens läsupplevelser för att uppmuntras till egen högläsning med sina barn.
- Förskolan har ett nära och regelbundet samarbete med sitt lokala bibliotek och sin barnbibliotekarie och en väl förankrad gemensam handlingsplan för tydlig samverkan också kring hur förskolebarnen och deras föräldrar skall uppmuntras till läsning och besök på sitt kommunbibliotek.
- Barnen ges goda möjligheter att omsätta sina läsupplevelser i fri lek genom att få tillgång till inspirerande material och förutsättningar att få omsätta läsupplevelserna i den fria leken i alla uttrycksformer som bild, musik drama etc.

PROJEKTORGANISATION

Projektansvarig: Ewa Kollberg, konsulent vid Regionbibliotek Västra Götaland.

Projektledare (50% tjänst): Gertrud Widerberg, barnkulturarbetare.

Finansiering: Regionbibliotek Västra Götaland och Statens Kulturråd.

Till projektet var en referensgrupp knuten bestående av:

Maj Asplund-Carlsson, fil dr i litteraturvetenskap och universitetslektor i pedagogik vid Göteborgs universitet.

Susanna Ekström, författare, universitetsadjunkt och metodiklärare vid Stockholms universitet.

Vivi-Ann Nilsson, kommunalråd samt ordförande i Göteborgs kultur- samt utbildningsnämnd och ledamot i Västra Götalandsregionens kulturnämnd.

Kerstin Rydsjö, universitetsadjunkt vid Institutionen för biblioteks och informationsvetenskap (BHS) vid Högskolan i Borås.

Mellan 2002 och 2004 arbetade sammanlagt 19 kommuner i Västra Götaland med projektet ALFONS, ELLEN, KOTTEN OCH ALLA DE ANDRA för att biblioteks- och

förskolepersonal tillsammans skulle skapa litteraturförskolor och på det sättet stärka barnbokens ställning. Totalt berördes över 30 förskolor och massor av barn.

Vi har frågat oss om man kan märka några långsiktiga effekter av ett projekt?

Läs mer om det i det här numret av FRAMSTEGET.

Ytterligare information finns på <http://regionbibliotek.vgregion.se/kotten/index.html>

FRAMSTEGET ÄR EN skriftserie som utges av Regionbibliotek Västra Götaland.

Varje nummer har ett tema eller tar upp ett speciellt område inom biblioteksverksamheten.

REGIONBIBLIOTEK
VÄSTRA GÖTALAND

ANSVARIG UTGIVARE
Lena Skoglund

REDAKTÖR
Annelie Börjesson

COPYRIGHT
Regionbibliotek
Västra Götaland.
ISSN: 1651-128X

FORM OCH PRODUKTION
Radiator och Informtrycket,
Göteborg, april 2006.